

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертация на тема

„РАЗВИТИЕ НА ЕМОЦИОНАЛНАТА ИНТЕЛИГЕНТНОСТ НА 6-7 ГОДИШНИТЕ ДЕЦА ЧРЕЗ ВЪЗПРИЕМАНЕ НА МУЗИКА“

за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ по

Област на висше образование - 1. Педагогически науки

Професионално направление - 1.2. Педагогика

Докторска програма – „Теория на възпитанието и дидактика (Педагогически теории и технологии за овладяване на музикалните дейности)“

Докторант: Василена Божидарова Спасова

Научен ръководител: Доц. д-р Веска Вардарева

Рецензент: проф. д-р Станислава Стоянова

Докторската дисертация е посветена на интердисциплинарен проблем – пресечна точка между педагогиката, психологията и изкуството. Основната идея, изразена в дисертационния труд, е, че чрез занимания с музика може да бъде развита емоционалната интелигентност при 6-7 годишни деца, така че децата ще опознаят по-добре себе си, ще бъдат способни по-добре да разбират както своите емоции, така и емоциите на своите връстници.

Дисертационният труд е структуриран в увод, три глави, изводи, заключение, литература и приложение, в обем от 204 страници.

Още в увода са представени целта, задачите, хипотезите и изследователските методи. Първа глава се отнася до особености на

възприемането на музиката съобразно индивидуалната емоционалност, очакванията, нагласите, миналия опит на слушателя и други фактори. Първа глава също така разглежда концепции за емоционалната интелигентност и историческото развитие на конструкта „емоционална интелигентност“ във връзка с интелектуалната интелигентност и множествените интелигентности. Представят се компоненти на емоционалната интелигентност според различни автори, като докторантката се основава най-вече на концепцията на Саловей и Майер за структурата на емоционалната интелигентност. Описани са и някои фактори, които повлияват развитието на емоционалната интелигентност, като специално внимание е отделено на съприкосновението с изкуството.

Във втора глава е формулиран „Технологичен модел за развитие на емоционалната интелигентност на 6-7 годишните деца на основа възможностите на дейността възприемане на музика“, който се основава на афективната таксономия на Кратуол, периодизации на нравственото и емоционалното развитие, както и анализирани на учебни програми по музика. Докторантката е обобщила и изразила схематично/графично този технологичен модел за развитие на емоционалната интелигентност, който разработва.

За целите на дисертационния труд в детска градина е проведен педагогически експеримент, който продължава около една година. Участват две групи – едната е експериментална, а другата – контролна, като всяка група се състои от 29 деца. Докторантката е приложила няколко проективни методики – картинна методика за изследване на компонентите разпознаване и изразяване на емоции в и извън конкретна ситуация, емпатия и гладко общуване с другите, по идея на диагностична картинна методика, създадена от Т. В. Громова; Методика за диагностициране на емпатията, създадена по идея на Рене Жил; Методика за диагностициране на емпатията и „гладко

взаимодействие с другите“ „Защо? Как?, създадена по идея на Strayer (1986); Музикална задача „Какво ми нашепва музиката?“ за изследване компонента „разпознаване на емоции в музикално произведение“ по идея на задачите, включени в методиките за музикално възпитание в предучилищна възраст; като допълнително е събрала данни чрез наблюдение.

Още преди трета глава, която представя резултатите от педагогическия експеримент, в дисертационния труд са представени честотни разпределения с отговорите на диагностични задачи, вероятно в стремеж за детайлно описание на използваните диагностични задачи.

Поради ординалното равнище на измерване при някои сравнения на резултати са приложени някои непараметрични методи за обработка на данни, а други параметрични методи (като Т-критерий) подходящо са приложени за обработка на данни, които са нормално разпределени и на интервално равнище на измерване.

Резултатите от дисертационния труд са коректно представени, но липсата на наименования на почти всички таблици затруднява проследяването на разсъжденията на докторантката в дисертационния труд при представяне на резултатите от изследването. Докторантката е извършила значителна работа, свързана с организацията и провеждането на изследването. Би могла да работи в бъдеще за подобряване на начина на представянето на резултатите от провеждани научни изследвания като например представя всички данни в таблиците на български език, а не пренася директно таблици от статистическия софтуер, който използва (както е случаят с Таблица №77 например). Освен това някои английски термини си имат точен превод на български език и не се налага изписването на английското звучене с български букви, както е случаят в Таблица №25.

Поради провеждането на лонгитюдно изследване докторантката има възможност да направи изводи за потвърждаване на хипотезата, че ако се приложат подходящи музикални задачи в дейността възприемане на музика в съчетание с подходящ музикален материал, може да се стимулира развитието на емоционалната интелигентност. При анализа на резултатите се установява, че се потвърждават и допълнителните три предположения, освен основната хипотеза, формулирани в увода, но такова обобщение липсва при разделите с Изводи и Заключение от дисертационния труд. Докторантката е упоменала при резултатите от дисертационния труд конкретно за всяко от допълнителните три предположения, че се потвърждава, но не се спира на това в изводите. Освен това в увода се говори за основна хипотеза, но същата хипотеза в изводите е наречена „работна хипотеза“, а това са различни видове хипотези.

Докторантката е поместила заключение, изводи, 5 научни приноса, списък с литература и приложения със стимулния материал от методиките, които е използвала, както и приложение с протокола за наблюдение. Докторантката формулира пет научни приноса, които внушават уважително отношение към работата, която е извършена за целите на реализацията на дисертационния труд. От психологическа гледна точка, считам за голямо постижение на докторантката умението ѝ да създаде модел на емоционалната интелигентност, който включва гладкото общуване с другите, да формулира елементи на гладкото общуване с другите, да ги измери емпирично с разработени от нея задачи и да отчете развитието на гладкото общуване с другите при децата.

Цитирани са литературни източници на български, руски и английски език, общо 188 източника по данни, посочени от докторантката в автореферата.

Авторефератът съответства на съдържанието на дисертационния труд. В автореферата докторантката съобщава за четири свои научни публикации.

В дисертацията се наблюдава липса на плагиатство.

Предлагам докторант Василена Божидарова Спасова да придобие образователната и научна степен „доктор“ по „Теория на възпитанието и дидактика (Педагогически теории и технологии за овладяване на музикалните дейности)“ предвид оригиналната разработка, и старателно извършената работа по дизайна и провеждане на изследването.

19.05.2018 г.

Благоевград

Рецензент:

проф. д-р Станислава Стоянова